

स्थानीय राजपत्र

गोलन्जोर गाउँपालिका, सिन्धुलीद्वारा प्रकाशित		
खण्ड ४	संख्या ९	मिति: २०७७/१२/२५
भाग १ गोलन्जोर गाउँपालिका स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ (२) बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाबाट जारी भएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।		
सम्बत् २०७५ सालको कार्यविधि संख्या ९		

गोलन्जोर गाउँपालिकाको गर्भवती महिलाहरुका लागि घरमा झण्डा र हातमा अण्डा कार्यक्रम

पृष्ठभूमी

सिन्धुली जिल्लाको गोलन्जोर गाउँपालिका जिल्ला भित्रको भौगोलिक रूपले विकट गाउँपालिकाहरु मध्येको एक हो । साथै यो गाउँपालिका गर्भवती तथा मातृशिशु स्वास्थ्य र पोषण सेवाको दृष्टिले समेत चुनौतीपूर्ण पालिकाहरु मध्ये पर्दछ । पालिका भित्रका विकट गाउँ तथा समुदायका महिलाहरुमा अझपनि कम उमेरमा गर्भवती हुने, गर्भवती भएको कुरा आफन्त, वरपर तथा महिला स्वास्थ्य

स्वयंसेविकाहरूसँग सर सल्लाह गर्न लजाउने, गर्भवती भए पश्चात गर्भजाँचको लागि स्वास्थ्य संस्थामा कमै आउने वा आउनुपर्ने समयमा नआउने र घरमै सुत्केरी हुने जस्तो समस्याहरु हाल पनि विद्यमान छन् । यहि अवस्था रहि रहने हो भने गोलन्जोर गाउँपालिका भित्रका आमा र बच्चाहरुको स्वास्थ्य अवस्था सुधार्ने कार्य अभै चुनौतीपूर्ण बन्न जाने निश्चित छ । साथै राज्यले मातृशिशु स्वास्थ्य र पोषणमा क्षेत्रमा लिएको लक्ष्य उद्देश्य पुरा गर्न समेत कठिनाई उत्पन्न हुने देखिन्छ । यस गाउँपालिका भित्र आर्थिक बर्ष २०७७/०७८ मा स्वास्थ्य संस्थाहरुले सेवा दिनुपर्ने संभावित गर्भवतीको संख्या जम्मा ५९८ जना हुनसक्ने आंकलन गरिएको छ । समयक्रममा यो संख्यामा केहि थपघट हुनसक्ने भएपनि पालिकाका सबै वडा भित्रका गर्भवती महिलाहरुको पहिचान गरि नीजहरुलाई दिनुपर्ने स्वास्थ्य र पोषण सम्बन्धि सेवाको पहुँच र उपलब्धतामा बृद्धि गर्न, महिलाहरुको स्वास्थ्य र पोषण सम्बन्धि परम्परागत ब्यवहारलाई परिवर्तन गर्दै गर्भजाँच गर्ने कार्यलाई अति संवेदनशील तथा अत्यावश्यक कार्यको रुपमा कार्यान्वयन गर्न र संस्थागत सुत्केरी गर्ने गराउने कार्यलाई प्रोत्साहन गरि सुरक्षित मातृत्व सेवालार्ई थप प्रभावकारी बनाउन यस गाउँपालिकाले गर्भवति महिलाहरुका लागि घरमा भण्डा र हातमा अण्डा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न लागेको हो ।

कार्यक्रमको स्वरूप:

घरमा भण्डा, हातमा अण्डा कार्यक्रम अन्तरगत एक जना गर्भवति महिला पहिलो पटक आफ्नो गर्भ जाँच गराउन आफुलाई पायक पर्ने स्वास्थ्य संस्थामा आउँदा निजले आफ्नो गर्भ परिक्षण भएपश्चात निजको वडामा सेवारत महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाले निजको घरमा गाउँपालिकाले तयार गरेको सुन्तला रंगको भण्डा सबैले देख्ने ठाउँमा राखी गर्भवती महिलाको स्पष्ट पहिचान गर्ने

र निज गर्भवति महिलालाई गर्भ रहेको चौथो महिनाको सुरुवातबाट आफ्नो गर्भ जाँच गराउन स्वास्थ्य संस्थामा आए वापत हरेक पटकको जाँचमा अण्डा उपलब्ध गराइने छ । निज गर्भवती महिलालाई नेपाल सरकारको प्रोटोकल बमोजिम चार, छ, आठ र नौ गरि न्युनतम चार पटकको गर्भजाँचमा एक पटक गर्भ जाँच गरे वापत १ क्रेट (३० वटा) वटा अण्डा सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थसँग अण्डा उपलब्ध गराइने छ ।

कार्यक्रमको उद्देश्य:

यस कार्यक्रमको निम्नलिखित उद्देश्यहरु हुनेछन् ।

- पालिका भित्रका गर्भवति महिलाहरुको स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र उपलब्धतामा बृद्धि गर्ने
- गर्भवति महिलाको घरधुरी पहिचान गरि गर्भावस्थामा दिनुपर्ने परामर्शलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै स्वास्थ्य संस्थामा सेवा लिन आउने बानीको बिकास गराउने ।
- गर्भवती महिलालाई स्वास्थ्य सेवा लिनका लागि प्रोत्साहित गर्दै घरमै सुत्केरी हुने र हुदाँ भोग्नुपर्ने जोखिमलाई न्युनिकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुने कार्यलाई प्रबर्द्धन गर्दै मातृशिशु स्वास्थ्यमा सुधार ल्याउने ।
- गाउँपालिका लाई पूर्ण संस्थागत सुत्केरीको रुपमा घोषणा गर्नेकार्यमा सहयोग गर्ने ।
- मातृ स्वास्थ्य तथा बाल स्वास्थ्य र पोषण सम्बेदनशिल बनाई गाउँपालिकामा कुपोषण वा अधिक पोषण समस्या हटाउन ।

- गाउँपालिका क्षेत्रमा भएका गर्भवति महिला तथा वालवालिकाहरूलाई गर्भमा रहदा देखि २ वर्ष सम्म गरेको खर्च हैन लगानी हो भन्ने भावनाको विकास गर्न ।
- मातृ मृत्युदर वाल मृत्युदरमा कमि ल्याई समग्र गाउँपालिकालाई सुपोषित सुरक्षित मातृ सेवाको विकासमा पहुँच स्थापित गर्न ।

कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सहभागी निकायहरू

यो कार्यक्रम पूर्णतया गोलन्जोर गाउँपालिकाको अगुवाइमा त्यस कार्यालयको स्वास्थ्य शाखाबाट सञ्चालन हुनेछ । यस कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनमा गाउँपालिकालाई गाउँपालिको पोषण सम्बन्धि कार्यक्रम र सरकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रबाट प्राप्त रकमको परिचालन हुनेछ भने गाउँपालिका भित्रका सबै स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मिहरू, सम्बन्धित वडाका महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरू तथा गोलन्जोर गाउँपालिका भित्र कार्यरत स्वास्थ्य कर्मचारीहरूले सहयोग गर्नेछन् । गर्भवति महिलालाई निः शुल्क अण्डा उपलब्ध गराउने दायित्व सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाको हुनेछ । गोलन्जोर गाउँपालिका स्तरिय पोषण तथा खाद्य सुरक्षा निर्देशक समितिले आवधिक रूपमा यस कार्यक्रमको अनुगमन गरि कार्यक्रमको अवस्था तथा प्रभावकारीताका सम्बन्धमा गाउँपालिकालाई प्रतिवेदन पेश गर्नेछ ।

सहभागी निकायहरूको भूमिका तथा कार्यान्वयन विधी

गाउँपालिका

कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा गोलन्जोरस र गाउँपालिकाको भूमिका निम्नानूसार हुनेछ:

- एक दिने भेला आयोजना गरि कार्यक्रम तथा सो को कार्यान्वयन विधी बारे पालिका भित्रका हरेक स्वास्थ्य संस्थाबाट एक जना स्वास्थ्यकर्मी, स्वयमसेविका र सरोकारवालाहरूलाई अभिमुखिकरण गर्ने ।

- भण्डा र अण्डा कार्यक्रममा लाग्ने बजेटको ब्यवस्था गाउँपालिकाले गर्ने तथा कार्यक्रमको अगुवाइ स्वास्थ्य शाखाले गर्ने ।
- गाउँपालिकाको नाम र गर्भवतीको पहिचान गर्ने विशेष फोटो वा चित्र उल्लेख गरिएको सुन्तला रंगको भण्डा बनाउने र सबै वडाको संभावित गर्भवतीको सख्या बराबरको भण्डा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखाबाट वडाका स्वास्थ्य सँस्थालाई उपलब्ध गराउने ।
- शाखाले अण्डा उपलब्ध गराउने प्रयोजनका लागि आवश्यक पर्ने कुपन तथा भर्पाई आवश्यक सँख्यामा स्वास्थ्य सँस्थामा पठाउने ।
- स्वास्थ्य सँस्थाका कर्मचारी तथा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनका लागि आवश्यक निर्देशन दिने
- कार्यक्रमको प्रभावकारीता हेरी आवश्यकता अनुसार बार्षिक योजनामा समावेश गरि गाउँसभाबाट पारित गराई कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने वा नदिने बिषयमा निर्णय तथा सुफाव गाउँ कार्यपालिकालाई दिने ।
- गाउँपालिकाभित्रका स्वास्थ्य र पोषण प्रबर्द्धमा कार्यरत अन्य गैर सरकारी सँस्था वा परियोजनाहरूसँग आवश्यक समन्वयका लागि नेतृत्व गर्ने ।
- गर्भवति महिलाका लागि आवश्यक पर्ने अण्डा आपूर्तिकर्तासँग अण्डाको उपलब्धताका लागि आवश्यक सम्झौता गर्ने ।
- कार्यक्रमको आवधिक अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरि सम्बन्धित निकायहरूलाई कार्यक्रमको अवस्था, प्रभावकारीता र चुनौतीबारे आवश्यक सल्लाह, सुफाव तथा निर्देशन दिने ।

अन्य संघ-संस्थाबाट सञ्चालित परियोजना:

गाउँपालिका भित्र स्वास्थ्य र पोषणको क्षेत्रमा कार्यरत अन्य संघ संस्थाहरूले निम्न भूमिका निर्वाह गर्नेछन्:

- कार्यक्रमबारे गर्भवती महिलाहरूलाई जानकारी दिने, कार्यक्रमको प्रभावकारीता, गर्भवती महिलालाई यो कार्यक्रमको आवश्यकता बारे प्रष्ट पार्ने र यस्को फाइदाबारे घरधुरी भेट तथा समुदाय स्तरमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूमा प्रचार प्रसार गर्ने ।
- पालिकाभित्र सम्बन्धित वडाका सबै वडाहरूमा भएका गर्भवति महिलाहरूको निश्चित संख्या यकिन गरि स्वास्थ्य शाखालाई सो तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने ।
- पहिचान भएको गर्भवति महिलालाको घरलाई प्राथमिकता दिई घरभेट तथा परामर्शकार्य लाई प्रभावकारी तरिकाले कार्यान्वयन गर्ने ।
- कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनका लागि स्वास्थ्य कर्मी, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा समेतलाई आवश्यक प्राविधिक सहयोग गर्ने ।

स्वास्थ्य संस्था

गाउँपालिका भित्रका सबै वडाका स्वास्थ्य संस्थाहरूले देहायका भूमिका निर्वाह गर्नेछन्:

- गर्भ जाँच गराउन आउने महिलालाई प्रथम पटकको गर्भजाँच पश्चात सम्बन्धित वडाको महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको मद्दत लिई निजको घरमा गाउँपालिकाले तयार गरेका भण्डा राख्न लगाउने ।
- हरेक पटकको गर्भजाँच पश्चात निज महिलालाई पालिकाद्वारा जारी गरिएको कुपन दिई नजिकको अण्डा विक्रेताबाट तोकिएको संख्यामा अण्डा लिन लगाउने र सो को भपाई तयार गर्ने ।

- अण्डा प्राप्त गर्ने गर्भवती महिलालाई अण्डा सेवनको फाइदाबारे बताउँदै अण्डाको दुरुपयोग हुन नदिने तर्फ सावधान गराउने ।
- अण्डा प्राप्त गर्ने महिलाले प्रत्येक गर्भजाँचमा पाएको अण्डाको स्पष्ट अभिलेख राख्ने र गाउँपालिकालाई आफ्नो नियमित प्रतिवेदनसँगै सो अभिलेखको पनि प्रतिवेदन गर्ने ।
- गर्भ जाँच गराउने महिलालाई हरेक पटकको गर्भजाँचमा आफ्नो पति वा पति नभएको खण्डमा परिवारका कोहि जिम्मेवार सदस्यको साथमा स्वास्थ्य सँस्थामा आउन लगाउने ।
- कार्यक्रमको कार्यान्वयनको अवस्था तथा प्रभावकारीताबारे गाउँपालिकालाई प्रतिवेदन गर्ने ।

वडा कार्यालय:

- आफ्नो वडा भित्रका स्वास्थ्य सँस्थामा यो कार्यक्रम प्रभावकारी तरिकाले लागू भए नभएको यकिन गरि नभएको भए कारण पत्ता लगाई कार्यक्रमको प्रभावकारिता बढाउने ।
- गर्भ जाँच गराउन आउने महिलाले तोकिएको सँख्यामा अण्डा पाए नपाएको निश्चित गर्ने र समयमा अण्डा उपलब्ध गराउन स्वास्थ्य सँस्थालाई निर्देशन दिने ।
- स्वास्थ्य सँस्थाबाट महिनाको अन्तमा जम्मा हुन आएको कुपन नियमानुसार गाउँपालिकामा रमक भुक्तानीका लागि रेकर्ड सहित पठाउने ।
- गाउँपालिकाबाट कुपन बराबरको प्राप्त रकम अण्डा आपूर्तिकर्तालाई उपलब्ध गराई त्यसको अभिलेख राख्ने ।

अण्डा आपूर्तिकर्ता

- गर्भ जाँच गरेको प्रमाण तथा अण्डा प्राप्त गर्ने कुपन लिई आउने महिलालाई ताजा अण्डा एक क्रेट (तीस वटा) उपलब्ध गराउने ।
- महिनाको अन्तमा आफूकहाँ जम्मा भएको जम्मा कुपन र त्यो कुपन बराबरको रकम लेखिएको हर हिसाब वडा कार्यालयलाई बुझाउने र रकम भुक्तानीको लिने ।

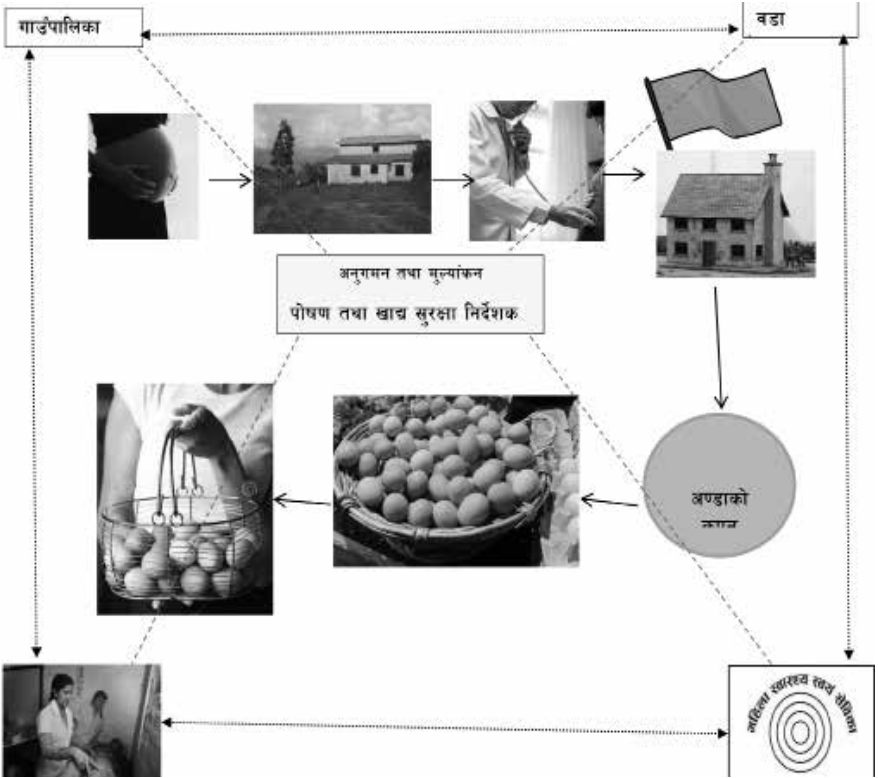
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका

- आफ्नो वडाका गर्भवति महिलाहरूलाई कार्यक्रमबारे जानकारी गराउने र गर्भजाँच गर्न स्वास्थ्य सँस्थामा जान प्रेरित गर्ने ।
- गर्भवती महिलाहरूको स्पष्ट अभिलेख राख्ने र आवश्यकता अनुसार पालिका, वडा तथा स्वास्थ्य सँस्थालाई उपलब्ध गराउने ।
- गर्भवती महिलाको पहिलो गर्भजाँच सकिनासाथ नीजसँग नीजको घरमा गई गाउँपालिकाले जारी गरेको गर्भवती पहिचान गर्ने ऋण्डा सबैले देख्ने गरि भुण्डाउने ।
- ऋण्डा भएका कुनैपनि गर्भवती सुत्केरी भए पश्चात १ हप्ता भित्र नीजको घरबाट सो ऋण्डा निकाल्ने र नयाँ पहिचान भएको गर्भवतीको घरमा पूःन सोहि प्रकृया बमोजिम ऋण्डा भुण्डाउने ।
- कारणबस कुनै गर्भवतीको गर्भ खेर गएमा अन्य कुनै दुर्घटना भएको सो को जानकारी आवश्यकता अनुसार वडा, स्वास्थ्य सँस्था वा पालिका स्वास्थ्य शाखामा गराउने ।
- नीज गर्भवतीको घरभेटमा जाँदा नीजले आफुले प्राप्त गरेको अण्डा नियमित खाए नखाएको यकिन गर्ने र घरमा अण्डाको दुरुपयोग हुनसक्ने तर्फ सचेत गराउने ।

कार्यक्रम कार्यान्वयन विधी:

यस कार्यक्रमको कार्यान्वयन विधी तलको चित्रमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

कार्यक्रमको अनुमानित खर्च

यस आर्थिक वर्षमा गोलन्जोर गाउँपालिका भित्र संभावित गर्भवतीको संख्या ३५० भनि आँकलन गरिएको मा प्रति महिला १२० वटा अण्डाको प्रदान गर्दा प्रति गोटा रु. १५ को दरले जम्मा रु. $३५० \times १२० \times १५ = ६३००००$ हुन आउँछ । यस वर्ष यो कार्यक्रमका लागि मात्र तीन महिना शेष रहेको हुँदा पालिकाबाट यस आर्थिक वर्षमा पोषणका लागि विनियोजित रकमबाटै यो कार्यक्रमको कार्यान्वयन गरिनेछ र यस आर्थिक वर्षको अन्तमा कार्यक्रमको मुल्यांकन गरि र अर्को वर्ष यस कार्यक्रमलाई गाउँसभाबाट निर्णय गराई योजनामा

खण्ड ४, गोलन्जोर, सिन्धुली मिति: २०७७ साल चैत २५ गते संख्या ९

समावेश गरि कार्यान्वयनगरिनेछ । यस कार्यक्रमको लागि बजेट अपुग भएमा गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यक बजेट व्यवस्था गरि कार्यक्रम निरन्तरता दिईने छ ।

प्रमाणीकरण मिति: २०७७।१२।२५

आज्ञाले,
ठाकुर प्रसाद दाहाल
नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

